

ANY
**Carmen
Amaya**

Dossier de premsa

Índex

Introducció	pàg. 3
Organització	pàg. 4
Biografia	pàg. 4
Activitats de l'Any Carmen Amaya	pàg. 7
Activitats destacades	pàg. 8
Festivals i espectacles	pàg. 14
Activitats divulgatives	pàg. 17
Altres activitats.....	pàg. 19

Introducció

Carmen Amaya ha estat una de les més grans artistes catalanes del segle XX i una de les ballarines més destacades del ball flamenc. Destaca per la seva transgressió amb un ball únic i intemporal. És considerada una artista genial, que destaca pel seu ritme, les seves contorsions i la duresa d'expressió de rostre i de cos.

El Departament de Cultura impulsa l'Any Carmen Amaya per tal de redescobrir, honorar la memòria i difondre el llegat de la *bailaora* en els cent anys del seu naixement i en els cinquanta anys de la seva mort. La celebració vol retre tribut a l'artista, difondre la seva figura, reconèixer la seva vàlua, i situar-la com a una de les artistes catalanes més universals.

L'Any Carmen Amaya vol aglutinar les activitats que organitzen diverses entitats i institucions amb motiu del centenari del naixement de la *bailaora*.

Organització

La **Comissió Promotora de l'Any Carmen Amaya** determina les línies generals del programa d'actes, en fa el seguiment i vetlla pel seu compliment.

En formen part:

- Artur Mas, president de la Generalitat, com a president de la Comissió
- Ferran Mascarell, conseller de Cultura, en qualitat de vicepresident
- Francesc Homs, conseller de la Presidència
- Neus Munté, consellera de Benestar Social i Família
- Xavier Trias, alcalde de Barcelona
- Salvador Esteve, president de la Diputació de Barcelona
- Joan Giraut, president de la Diputació de Girona
- Joan Català, alcalde de Begur
- Xavier Albertí, comissari de l'Any Carmen Amaya

La **Comissió Executiva de l'Any Carmen Amaya** estableix el programa d'actes d'acord amb la Comissió Promotora i pren els acords oportuns per tal de dur-los a terme.

L'integren:

- Ferran Mascarell, conseller de Cultura, com a president de la Comissió
- Xavier Albertí, comissari de l'Any Carmen Amaya
- Joan Català, alcalde de Begur
- Teresa Enrich, directora de l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC)
- Albert Bardolet, director de l'Àrea de Música de l'ICEC
- Francina Vila, regidora de la Dona i Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona
- Lluçà Homs, director de Promoció dels Sectors Culturals de l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- Lluís Cuevas, editor del 33 i coordinador de Programes Culturals, representant de Televisió de Catalunya
- Fèlix Riera, director de Catalunya Ràdio
- Núria Balada, directora executiva de l'Institut Català de les Dones
- Rafael Perona, membre del Consell Assessor del Poble Gitano del Departament de Benestar Social i Família
- Francesc Casadesús, director del Mercat de les Flors
- Lluís Cabrera, director de Taller de Músics
- Emili Gasch, documentalista
- Paco Hidalgo, biògraf de Carmen Amaya

El director escènic i compositor Xavier Albertí és el comissari d'aquesta commemoració i s'encarrega de les funcions de proposta, coordinació i gestió del programa d'actes.

Biografia

Carmen Amaya i Amaya (Barcelona, 1913 - Begur, 1963)

Ballarina de família gitana, nascuda en una barraca del Somorrostro de Barcelona, filla d'un guitarrista flamenc.

Ja de petita ballava als locals públics de la ciutat. Arran de la passió en la interpretació de les seves danses, fou coneguda en els primers anys com a *El torbellino gitano*.

A finals de la dècada de 1920, Raquel Meller la incorporà a la seva companyia per anar a París, on l'any 1929 actuà, formant part del Trío Amaya.

Treballà per a la productora Filmófono en els films *La hija de Juan Simón* (1934), començat per Nemesio A. Sobrevila i acabat per José Luis Sáenz de Heredia i Luis Buñuel; *María de la O* (1935-36), de Francisco Elías i *La Casa de Troya* (1936), de Joan Vilà i Vilamala i Adolfo Aznar.

Més tard, triomfà com a ballarina a Lisboa i Buenos Aires. Després de formar un quadre flamenc amb els seus pares i germans, el 1942 féu una sèrie ininterrompuda de gires als Estats Units. El 1945 interpretà a Mèxic el film *La luna enamorada*, de l'espanyol José Díaz Morales.

El 1947 tornà a Espanya i un any després féu una tournée per Sud-amèrica, Europa i el nord d'Àfrica.

Tres anys més tard tornà a Barcelona, on representà un espectacle de gran influència nord-americana. La seva darrera intervenció al cinema fou a *Los Tarantos* (1963), de Francesc d'Assís Rovira i Beleta.

El 1952 es casà amb Juan Antonio Agüero, el seu guitarrista.

Una de les seves millors creacions fou el *Bolero* (de Ravel). Artista genial, on cal remarcar el seu ritme, les seves contorsions i la duresa d'expressió de rostre i de cos. Hom la considera una de les artistes més extraordinàries del ball flamenc. Fou membre *honoris causa* de molts conservatoris americans. En homenatge a la seva obra, rebé, poc abans de morir, l' 'Orden de Isabel la Católica'.

[Font: Gran Enciclopèdia Catalana]

Activitats de l'Any Carmen Amaya

Activitats destacades

Exposició “Carmen Amaya 1963. Fotografies de Colita i Julio Ubiña” a la Virreina Centre de la Imatge

Organitza: Ajuntament de Barcelona

Data: Del 8 de maig al 7 de juliol de 2013

Lloc: La Virreina Centre de la Imatge (La Rambla, 99)

Entrada gratuïta

A partir del pròxim 8 de maig, La Virreina Centre de la Imatge acull l'exposició “Carmen Amaya 1963. Fotografies de Colita i Julio Ubiña”, comissariada per Fernando Peracho.

La mostra ret homenatge a la figura de la mítica *bailaora* catalana a través de fotografies de Colita i Julio Ubiña que retraten les vivències i els balls d'Amaya en el seu darrer any de vida. Les imatges, que van del reportatge al retrat pur, estan dotades d'una gran expressivitat, reforçada per una estètica característica de la dècada de 1960, amb forts contrastos entre llums i ombres.

El Servei de Publicacions de l'Ajuntament editarà el catàleg amb textos d'Anna Maria Moix.

Més informació: www.bcn.cat/lavirreina

Festival Ciutat Flamenco 2013

Organitza: Taller de Músics i Mercat de les Flors

Dates: Del 23 al 26 de maig del 2013

Lloc: Mercat de les Flors i diversos espais de Barcelona

Ciutat Flamenco

Ciutat Flamenco és un festival de creació, experimentació i exhibició de propostes heterodoxes, transgressores i interdisciplinàries en l'àmbit del flamenc contemporani.

El Ciutat Flamenco 2013 està dedicat a la figura de Carmen Amaya, i té la vocació de revisar, reivindicar i actualitzar el llegat d'una de les artistes catalanes més universals. El festival constituirà el tret de sortida i un dels esdeveniments centrals de l'Any Carmen Amaya, promogut per la Generalitat de Catalunya. Carmen Amaya encarna perfectament l'esperit de transgressió i universalitat que guia el certamen Ciutat Flamenco. Així doncs, bona part dels artistes, espectacles i produccions programades estableixen algun tipus de relació amb la *bailaora* i l'impacte del seu treball en el flamenc i la dansa en general.

Entre les activitats relacionades amb l'Any Carmen Amaya destaquen:

- Espectacle de cloenda del festival *Lo que nos queda de Carmen*: Espectacle en què es reuneixen la Banda Municipal de Barcelona, els nens i nenes de l'escola Gornal, tots els estudiants de dansa de l'Escola de Música-Centre de les Arts de L'Hospitalet i els alumnes de l'Institut del Teatre per retre tribut a Carmen Amaya en el centenari del seu naixement. Amb la col·laboració especial de la *bailaora* Eva Yerbabuena, i la direcció escènica de Juan Carlos Lérida.
- Inauguració de la Sala Carmen Amaya del Mercat de les Flors (vegeu fitxa)
- P'Alucine, una mostra de cinema que gira al voltant del flamenc: Enguany es dedicarà monogràficament a la recuperació i exhibició de la filmografia on va participar Carmen Amaya, així com d'altres treballs audiovisuals relacionats amb la seva figura i llegat.
- Actuació de Rocío Molina a la font que porta el nom de Carmen Amaya, situada al barri de la Barceloneta: Improvisació a prop del lloc on tot va néixer (és la mateixa).

Més informació: www.mercatflors.cat i www.ciutatflamenco.com

Espectacle *La Capitana* al Teatre Nacional de Catalunya

Organitza: Teatre Nacional de Catalunya

Dates: Del 23 d'octubre al 3 de novembre de 2013

Lloc: Teatre Nacional de Catalunya

El Teatre Nacional de Catalunya programarà durant la temporada 2013/2014 l'espectacle *La Capitana*, d'homenatge a Carmen Amaya del 23 d'octubre al 3 de novembre de 2013.

Emissió del programa *El meu avi: Carmen Amaya, la força i de la pel·lícula Los tarantos* per Televisió de Catalunya

Organitza: Televisió de Catalunya

Data: Emissió el dia 2 de novembre de 2013 al Canal 33

El meu avi: Carmen Amaya

Gairebé 40 anys després de la mort de Carmen Amaya, la seva neboda néta Omayra, també *bailaora*, ha vingut dels Estats Units per conèixer els escenaris i les persones que van marcar la vida de Carmen Amaya.

Los tarantos

Pel·lícula de Francisco Rovira Beleta, nominada als Oscar de 1963 en la categoria de parla no anglesa. Amb Carmen Amaya i Antonio Gades, entre altres actors. L'acció, situada a Barcelona, narra un enfrontament violent entre dues famílies gitanes rivals: Los Tarantos i Los Zorongos. Inspirat en *Romeu i Julieta* de Shakespeare, dos joves gitans s'enamoren durant una boda gitana. Després descobriran que són membres de dues famílies rivals.

A més d'aquesta emissió en homenatge a Carmen Amaya, TV3 també difondrà la figura de Carmen Amaya en els seus programes.

Estrena del documental *Bajarí (la Barcelona caló)*, d'Eva Vila, al Festival DocsBarcelona

Organitza: Festival DocsBarcelona

Dates: 31 de maig, a les 19.30h, a la Filmoteca de Catalunya

El Festival DocsBarcelona estrenarà el documental d'Eva Vila *Bajarí (la barcelona caló)*, que mostra la figura de Carmen Amaya a través de la mirada dels seus familiars.

A continuació de la projecció, a les 21 hores, hi haurà concert davant de la Filmoteca (gratuït), amb l'actuació en directe de Karime Amaya (premi revelació 2013 al Festival Flamenco de Jérez) i Winy Amaya (neboda de Carmen Amaya), amb els protagonistes del film. Organitzen l'actuació el mateix festival, Ajuntament de Barcelona, i l'Academia de las Artes y las Ciencias del Flamenco.

Bajarí és el retrat d'una tradició viva: el flamenc i la rumba creada a Barcelona. La Karime Amaya (neboda néta de Carmen Amaya) i els músics joves més talentosos en aquestes disciplines es reuneixen per crear un espectacle que retrà homenatge al seu llegat més gran: l'art. Mentrestant, Juanito Manzano, un nen gitano de cinc anys, descobreix el món del flamenc a través del seu irrefrenable desig de convertir-se en *bailaor* professional.

El film s'estrena a cinemes de Barcelona i Madrid el 7 de juny. És una coproducció de TVC amb la participació de Televisió Espanyola, Ministeri de Cultura (ICAA), Generalitat de Catalunya (ICEC) amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona. Un film iniciativa del Màster en Documental de Creació de l'IDEC-Universitat Pompeu Fabra. Produït per Lastor Media i Cromosoma.

Més informació: www.docsbarcelona.com

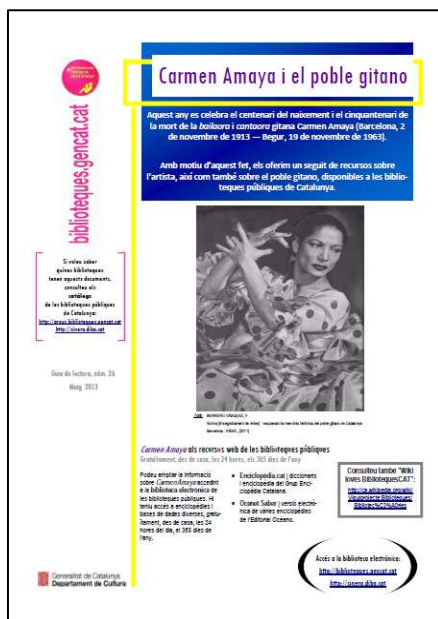
Creació de xarxes socials en motiu de l'Any Carmen Amaya:

<https://www.facebook.com/bajarifilm>

@BajariFilm a twitter.com/bajarifilm

Guia de lectura *Carmen Amaya i el poble gitano*

Organitza: Departament de Cultura, amb la col·laboració de l'Institut Català de les Dones

El Departament de Cultura, amb la col·laboració de l'Institut Català de les Dones, ha elaborat una guia de lectura sobre Carmen Amaya i el poble gitano.

Es tracta d'un document que recull un seguit de recursos sobre l'artista, així com també sobre el poble gitano, disponibles a les biblioteques públiques de Catalunya.

Consulteu la guia a:

http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/Guia26_Amaya.pdf

Festivals i espectacles

Espectacle de poesia i flamenc *50 anys sense Carmen Amaya* en el marc de la Setmana de la Poesia de Barcelona

Organitza: Institut de Cultura de Barcelona amb la col·laboració de Flamenco Barcelona, Cándido Álvarez, Núria Martínez-Vernis, Unió del Poble Romaní, La Llibertària i Llibreria Aldarull

Data: 10 de maig, 21 hores

Lloc: Plaça del Raspall (Barcelona)

En el marc de la Setmana de la Poesia de Barcelona, s'organitza l'espectacle de poesia i flamenc *50 anys sense Carmen Amaya*, que vol ser un homenatge a la força i al llegat de *la bailaora* que encara es reconeix en el flamenc actual. Alhora és un diàleg que vol generar nous poemes i cants.

El recital anirà a càrrec de Blanca Llum Vidal, Víctor Nubla, Enric Casasses i David Castillo, amb la col·laboració de Miguel del Toleo, bailaor; Miguel de la Tolea, cantaor; Antonio Agujetas Chico, cantaor i guitarra; Jordi Bonell, guitarra elèctrica; Manuel Maseado, percussió; El Jani, cantaor de fandangos, i Jonathan i el Cor de Nens Gràcia Caló

Espectacle sobre Carmen Amaya al Tablao Cordobés: *Con Carmen en la memoria*

Organitza: Academia de las Artes y las Ciencias del Flamenco

Dates: del 7 de gener al 16 de maig

Lloc: Tablao Cordobés (Rambles, 35. Barcelona)

Espectacle sobre Carmen Amaya al Tablao Cordobés: *Con Carmen en la memoria*, amb la participació d'una de les més reputades *bailaoras* del moment: Pastora Galván

Més informació: www.tablaocordobes.com

XXIII Concurs-Festival de Cante Flamenco del Centro Cultural Gitano La Mina

Organitza: Centre Cultural Gitano La Mina

Data: dissabte 6 de juliol de 2013, de 21 a 2 h de la matinada

Lloc: Parc del Besòs (c. Cristòfol de Moura, s/n, Sant Adrià de Besòs)

Entrades gratuïtes

Enguany el XXIII Concurso-Festival de Cante Flamenco del Centro Cultural Gitano La Mina girarà entorn a la figura de Carmen Amaya, per poder donar rellevància a la commemoració del centenari del seu naixement.

Aquest concurs que va començar a nivell local l'any 1991, actualment està reconegut com un dels festivals de flamenc gitano més importants de l'Estat espanyol. Compta amb la participació de *cantaores* catalans i també de la resta de la Península Ibèrica. L'assistència de públic ha arribat a les 14.000 persones.

Més informació: <http://www.ccgitanolamina.es/>

XXXV Festival de Música de Begur: espectacles de flamenc en homenatge a Carmen Amaya en el marc

Organitza: Ajuntament de Begur

Dates: 16 i 17 d'agost de 2013 a les 22.30 h

Lloc: Pati de les Escoles Velles de Begur

FESTIVAL DE
música
DE BEGUR

Es representaran dos espectacles de flamenc en homenatge a Carmen Amaya i la seva contribució al ball en el marc del XXXV Festival de Música de Begur.

Més informació a www.begur.cat o al telèfon 972 624 155

Espectacle d'homenatge a Carmen Amaya a les festes de la Barceloneta

**Organitza: Centre Cívic Barceloneta- Districte de Ciutat Vella- Ajuntament de Barcelona
La Barceloneta**

Data: Setembre de 2013

En el marc de la Festa Major del barri de la Barceloneta, es programarà un espectacle de flamenc, seguit de projeccions i dansa.

Activitats divulgatives

Publicació del llibre *Bajarí, flamenc i rumba de Barcelona*

Organitza: Ajuntament de Barcelona i La Fábrica Editorial

Dates: Octubre 2013

El llibre *Bajarí, flamenc i rumba de Barcelona*, d'Eva Vila i Joan Tomàs, és un recorregut per les principals famílies del flamenc i de la rumba a la ciutat de Barcelona. Un retrat de la comunitat gitana barcelonina a través del seu art, una tradició que es manté viva de generació en generació.

Exposició "Carmen Amaya i Begur"

Organitza: Ajuntament de Begur, amb la col·laboració del Fons de l'Arxiu Municipal de Begur i cessions de particulars

Data: A partir del juny de 2013

Lloc: Sala municipal de les Escoles Velles de Begur

Entrada gratuïta

Exposició que recorre la trajectòria vital de Carmen Amaya des del seu naixement al Somorrostro barceloní fins a la seva mort a Begur, el novembre de 1963. L'exposició se centra especialment en la seva estada a Begur i en la seva relació amb el municipi i la seva gent. La mostra consta d'imatges inèdites cedides per particulars, així com de les imatges i documents guardats a l'arxiu municipal. Es complementa amb la projecció d'un documental.

Més informació a www.begur.cat o al telèfon 972 624 155.

Conferència sobre Carmen Amaya

Organitza: Ajuntament de Begur
Data i lloc per determinar

Conferència divulgativa sobre la figura de Carmen Amaya.

Visita guiada “El Begur de Carmen Amaya”

Organitza: Ajuntament de Begur
Dates per determinar

Visita als llocs més emblemàtics del municipi relacionats amb Carmen Amaya: el mas d'en Pinc (on va viure i morir), l'estàtua de la balladora (el darrer lloc on va ballar en públic), etc.

Més informació a www.begur.cat o al telèfon 972 624 155.

Arxiu sonor dedicat a Carmen Amaya elaborat per Catalunya Ràdio

Organitza: Catalunya Ràdio

Catalunya Ràdio ha elaborat un arxiu sonor dedicat a l'Any Carmen Amaya, on es pot trobar informació audiovisual i documentació que fa referència a Carmen Amaya i a la commemoració. L'arxiu inclou des de programes de ràdio i de televisió, fins a fragments de pel·lícules antigues, fotografies i documents que han fet arribar a Catalunya Ràdio les persones i les institucions que la van tractar.

Enllaç a l'arxiu: <http://www.catradio.cat/programa/1518>

Altres activitats

Inauguració de la Sala Carmen Amaya al Mercat de les Flors

Organitza: Mercat de les Flors

Data: 25 de maig, 19.30 h

Lloc: Mercat de les Flors

Dins de la commemoració de l'Any Carmen Amaya i en el marc del Festival Ciutat Flamenco, el Mercat de les Flors dóna el nom de la *bailaora* catalana a una de les seves sales, recentment restaurada.

Aquesta sala, ubicada al segon pis del Mercat, és fruit de la rehabilitació d'una de les cúpules del Mercat que estava en desús. La creació d'aquesta sala, que té una superfície de 31 m², permet activitats de petit format.

Acte d'homenatge a la Font de Carmen Amaya

Organitza: Districte de Ciutat Vella, Centre Cívic Barceloneta, ICUB-Ajuntament de Barcelona, associacions i entitats del barri de la Barceloneta

Data: Juny de 2013

La Font de Carmen Amaya, al barri de la Barceloneta on va néixer Carmen Amaya, serà l'escenari per retre-li homenatge. Carmen Amaya, va inaugurar la font que avui coneixem l'any 1959 i enguany, en la celebració del centenari del seu naixement, serà la seva neboda, Winy Amaya, i la seva neboda-neta, Karime Amaya, les que li faran homenatge en companyia de tot el barri.

Després de l'acte, el Centre Cívic Barceloneta té programada l'actuació flamenca d'Isaac Barbero.